

Kohanimenõukogu koosolek

PROTOKOLL nr 59

Tallinn, 02.12.2014

DELTA 18.12.2014 nr 12-4/51-1

Juhatas: Väino Tõemets

Protokollis Tõnis Rüütel

Osalesid: Väino Tõemets, Tõnis Rüütel, Peeter Päll, Raivo Aunap, Jüri Jagomägi, Mall Kivisalu, Jaak Maandi, Marja Kallasmaa, Evar Saar, Liisi Sokk, Uudo Timm ja Olev Veskimägi.

Puudusid: Katrin Alliksaar, Ulla Kadakas ja Ilmar Tomusk.

Päevakord:

1. Kohanimede liigisõnade kasutus. (Tõnis Rüütel)
 - a. Väikekoha nime viitamine
 - b. Purtse jahtsadam vs jahisadam
2. Ülevaade eksperttööde tulemustest. (Peeter Päll)
3. Ülevaade kohanimeregistri arengust ja arendustest. (Mall Kivisalu)
4. 2014. a teemade kokkuvõte. (Tõnis Rüütel)
5. Kohanimekorralduse valdkonna arengukava ülevaatamine ning täiendamine, 2015. a tööd. (Tõnis Rüütel)
 - a. Tellitavad arendused.
 - b. Tellitavad eksperttööd.

1. Kohanimede liigisõnade kasutus.

- a. Väikekoha nime viitamine

Maanteeamet palub kohanimenõukogu selgitust ja seisukohta liigisõna „väikekoht“ kasutamise osas siltidel ja suunaviitadel. Maanteeamet leiab, et kohanimede vormistamise ja kasutamise korras § 5 lõikes 4 esitatud väikekoha lühend „vkt“ ei ole teekasutajale arusaadav. Lähtudes kohanimenõukogu seisukohast hakkab Maanteeamet nõudma Eesti Vabariigi kõigil riigimaanteedel väikekohtadele viitamise ühesugust kujundamist.

Evar Saar: Olen seda meelt, et väikekohtade nimede liigisõnu tuleb siltidele kirjutada nii palju kui vajalik ja nii vähe kui võimalik. Oma kõige üldisemalt olemuselt pole väikekohad mitte midagi muud kui mitteametlikud, tihti hilistekkelised, külad. Need võivad vahel tunduda täiesti teist laadi kui tüüpilised Eestimaa külad, aga põhitunnus on ikkagi see, et mingi hulk maju (suvilaid, kortermaju) on koondatud ühe nime alla ning majade vahel puudub selge tänavavõrk.

Väikekoht ei ole keeleliselt hea termin, kuna varasemalt tähendas see ilma põllumaata majapidamist.

Väino Tõemets: Probleem ei ole mitte sõnas „väikekoht“ vaid lühendis „vkt“, mis võib jääda liiklejale arusaamatuks.

Mall Kivisalu: Väikekoht on nii üldmõiste kui ka liigisõna. Üldmõistena koondab ta aedlinnaid, keskusi, garaaži-, aiandus- ja suvilaühistuid jms, mis on külast väiksemad aadressikohad. Eelnevatel juhtudel kirjutatakse nime järel liigisõna ja terminit „väikekoht“ ei pea eraldi välja kirjutama. Liigisõnana võib termini „väikekoht“ siltidel ja viitadel ära jätta, kui see ei takista nimest arusaamist.

Aadressiandmete süsteemis on 643 väikekohta, millest 55 juhul kattub nimetüvi küla või aleviku nimega. Nendel juhtudel on liigisõnade „keskus“, „väikekoht“ või vastava lühendi kasutamine kohustuslik. Lühend „vkt“ on juba siltidel kasutuses ja ei ole kohalike seas põhjustanud segadust.

Uudo Timm: Segadust tekitab termin ja selle lühend suurte maanteede kasutajates, mitte kohalikes.

Jüri Jagomägi: Soovitan väikekoha lühendiks „vkk“.

Olev Veskimägi: Sõna „väikekoht“ on erinevalt mõistetav ja ei ole kõige õnnestunud termin. Tuleks leida uus.

Raivo Aunap: Ehk peaks väikekohtadele siltide kujundus erinevama asula siltide kujundusest, olema näiteks teist värvi. Sellise eristamise juhul ei peaks siltidel kasutama liigisõna „väikekoht“.

Evar Saar: Seal, kus väikekoha nimetuum on omastavas käändes, võiks siltidel liigisõna ära jätta.

Otsustati: väikekohtade nimede puhul, mis kattuvad asustusüksuste nimedega, või kui väikekoha nimetuuma kasutamine ilma liigisõnata tekitab segadust, tuleb kasutada liigisõna või liigisõna lühendit vastavalt kohanime vormistamise ja kasutamise korra § 5 lõikes 4 sätestatule. Näiteks: „Kulli väikekoht“ või „Kulli vkt“.

Kui väikekoha nimi eristub asustusüksuse nimest selgelt ja on üheselt mõistetav, võib lähtuda kohanime vormistamise ja kasutamise korras § 5 lõikes 8 sätestust ning väikekoha nime siltidel ja viitadel kasutada ka ilma liigisõnata. Näiteks: Lille aiandusühistu asukohta võib viidata ka kirjega „Lille“.

b. Purtse jahtsadam vs. jahisadam

Riigikantselei keeleteimetaja juhib tähelepanu Purtse jahtsadama liigisõnale ja soovib selle ümber nimetada jahisadamaks. Kohanimeregistris (edaspidi *KNR*) on registreeritud ametliku kohanimena Purtse jahtsadam. Sadama nime on määranud Lüganuse Vallavalitsus 9. aprilli 2014. a korraldusega nr 109.

Peeter Päll: Purtse jahtsadam ei ole korrektne, õige oleks Purtse jahisadam.

Otsustati: Kohanimenõukogu (edaspidi ka *KNN*) teeb Lüganuse vallale ettepaneku parandada Purtse jahtsadama liigisõna ja määrata uueks nimeks Purtse jahisadam.

2. Ülevaade eksperttööde tulemustest.

Siseministerium ja Eesti Keele Instituut (edaspidi *EKI*) sõlmisid kokkuleppe, mille raames EKI eritles kohanimeregistrisse kandmise eesmärgil sadamaregistris olevad 143 sadamanime, ühistranspordi infosüsteemis olevad 14 073 peatusenime ning kultuurimälestiste riiklikus registris (*MUINAS*) olevad 16 226 muinsuskaitse objekti nimetust. Töö valmis tähtajaks 1. detsember 2014.

Peeter Päll ja Evar Saar andsid ülevaate tööjaotusest, tulemustest ja probleemidest.

55% juhtudest ei tekkinud MUIINASE registris olevatele objektidele kohanime staatust. 8% juhtudest sobis kohanimeks juba olemas olev muinsuskaitse objekti nimi. 10% juhtudest vajab nimi parandamist, lühendamist või muutmist. Lisaks pandi 355 nime nimetutele objektidele. 22% moodustasid need nimeobjektid, mida sai ühe nime alla koondada, nn rühmanimed, näiteks mõisad ja kääpad. Uuringust jäi üles 104 lahtist küsimust, mida tuleb veel arutada. Eksperdid tuvastasid kokku 3520 kohanimeregistrisse kandmiseks sobilikku kohanime.

Uudo Timm: Kas selle nimekirjaga talitatakse sarnaselt nagu vooluveekogude nimedega, et saadetakse kooskõlastamiseks kohalikele omavalitsusüksustele ja hiljem kinnitatakse kohanimenõukogu otsusega? Sest kohanimeregistrisse kandmise aluseks peaks olema dokument.

Evar Saar: Kõikidel nendel objektidel ei ole kohanimemääramise kohustust, seega ei pea neid ametlikult kinnitama. Samuti tuleks nimekiri eelnevalt Muinsuskaitseametiga kooskõlastada.

Mall Kivisalu: Ametliku kohanime staatust on parem kui mitteametlik, kuna ametlike nimede kasutamine on kohustuslik. MUIINASE nimede omavalitsustega kooskõlastamiseks võib kasutada sama kaardirakendust, mida kasutasime vooluveekogude puhul. Lisaks suurendab KOVIDe kaasamine kohanimevaldkonna läbipaistvust ning tõstab teadlikkust.

Otsustati: MUIINASE nimekirjaga tegutsetakse edasi vastavalt tegevuskavale.

Tegevuskava MUIINASE nimekirjaga edasitöötamiseks

jrk	Tegevus	Tähtaeg	Tulemus
1	KNN saadab MUIINASE objektide põhjal koostatud kohanimede nimekirja Muinsuskaitseametile kooskõlastamiseks	20. jaanuar 2015	Hiljemalt 30. märtsil saadab Muinsuskaitseamet parandused ja täiendused
2	KNN saadab MUIINASE kohanimede nimekirja ja viite kaardirakendusele KOVIDele arvamuse avaldamiseks	10. aprill 2015	Hiljemalt 10. maiks saadavad KOVID oma otsuse
3	Vaidlustamata MUIINASE kohanimede kinnitatakse kohanimenõukogus ja edastamine maa-ametile kohanimeregistrisse kandmiseks	10. mai 2015	Hiljemalt 1. juuniks on kinnitatud nimed kantud KNRI

Ühistranspordipeatuste algne arv tuli jagada kolmeks, mille tulemusel saadi ligilähedane üksikute nimede arv, kuna ühe nimega oli registreeritud mitu peatust. Probleemid ja nende osakaal olid üldiselt samad, mis MUIINASE andmete töötlemisel. 9% juhtudest oli nimi korrektne, aga sellegi poolest anti soovitus kaaluda teist kohanime, mis sobib eksperdi hinnangul paremini. 8% juhtudest oli nimi sobimatu ja soovitati määrata uus nimi.

Enamjaolt kuulub ühe nime alla kaks peatust, mõlemal pool teed, kuid esines ka rühmasid, kus oli kuus samanimelist peatust (näiteks teede ristmikes võivad erinevate liinide bussid peatuda iga haru puhul erinevas kohas vastavalt liini kulgemisele).

Otsustati: Ühistranspordipeatuste nimekirja osas tegutsetakse edasi vastavalt tegevuskavale.

Tegevuskava ÜTRISE nimekirjaga edasi töötamiseks

jrk	Tegevus	Tähtaeg	Tulemus
1	KNN saadab peatuste nimekirja Maanteeametile kooskõlastamiseks	20. jaanuar 2015	Hiljemalt 1. märtsil saadab Maanteeamet parandused ja täiendused
2	KNN saadab peatuste nimekirja maavalitsustele arvamuse avaldamiseks	10. märts 2015	Hiljemalt 30. märtsil saadavad maavalitsused arvamuse
3	KNN saadab ÜTRISE kohanimed KOVidele kontrollimiseks ja kohanime määramiseks	10. aprill 2015	Hiljemalt 30. mail saadavad KOVid oma otsuse
4	Määratud peatuste nimed registreeritakse KNRis		

Sadanimed ei vajanud suuri parandusi. Peamine muutus oli suur ja väike algustäht. Kui tegemist on kirjeldava liigisõnaga, mis on sõnaraamatust leitav, siis kirjutatakse see väikse algustähega (nt ... jahisadam). Kui tegemist on pigem nimetuuma osaga, mis ei tähista mitte sadama liiki, vaid täiendab nimetuuma, siis tuleb see kirjutada suure algustähega (nt ... Lõunasadam).

Otsustati: Ebakorrektsed nimed parandatakse KNRis vastavalt eksperthinnangule ja nimed, millel ei ole õiguslikku alust, tuleb kinnitada KNNi otsusega või lasta kohanimeäärarjal määrata ametlik nimi.

Ülevaade kohanimeregistri arengust ja arendustest.

Mall Kivisalu andis ülevaate kohanimeregistri tegevusest. 2014. aasta 20. novembril oli KNRis 43699 nimeobjekti ja 46859 kohanime. Aastaga lisandus 2122 uut kohanimeobjekti ja 2007 uut kohanime.

Tähtsamad ja töömahukamad nimeobjektid:

külad ~ 4453 (kasv 16);

liikluspinnad ~ 16253 (kasv ~ 353);

teede nimed ~ 8389 (kasv ~ 97);

väikekohad ~ 644 (vähenemine 12);

kergliiklusteed ~ 54 (kasv 4);

sillad ~ 94 (kasv 11).

mäed ~ 3742 (kasv ~ 145);

orud 541 (kasv 434);

madal, kari, rahu, kuiv 133 (kasv 32);

järvistu, järv, lais, järvesopp, laugas 1370 (vähenemine 52);

tehisveekogu (veehoidla, paisjärv, tiik) 783 (vähenemine 11);

jõed 338 (kasv 108);

ojad 1077 (kasv 262);

tehisveejuhe (kanal, peakraav, kraav) 749 (kasv 17);

saarestik, saar, laid, kare, maa, rahu 814 (kasv 106);

neem, nina, nukk, ots 484 (kasv 251);

poolsaar 95 (kasv 1);

soo (soostik, soo, raba, soo-osa) 1188 (kasv 14);
 soosaar 155 (kasv 154);
 loodusliku taimkatteta ala (rand, liivik, ...) 78 (kasv 78);
 park 179 (kasv 2);
 supelrand 11 (kasv 6);
 matmispaik (kalmistu, surnuaed, üksikhaud...) 22 (kasv 1);
 tööstus- ja äriala 1 (kasv 1);
 ühiskondlik ala 13 (kasv 2);
 sadam, lauter, valgma, ... 199 (kasv 18).
 Põhikaardilt kanti KN Ri 1200 põhikaardi nime.

Arendustööd:

- Kohanimede kaardil kuvamisel arvestatakse nime staatust.
- Otsitud nimeobjektide kohta on osal juhtudel võimalik näha kohanimeobjektide tervikruumikuju.
- Lisandus rühmanimede käsitus. Rühmanimede kuvamine ja otsimine.
- ADSi andmemuudatuste automaatne töötlemine.
- Veateadete lisamine ja muutmine. Mõningad andmeanalüüsid tehakse ADSis.

Järgmiste arendustena on plaani luua ÜTRISE ja MUINASega automaatne andmevahetus ning täiendada andmevahetust ETAKiga.

Otsustati: informatsioon võetakse teadmiseks.

3. 2014. a teemade kokkuvõte.

Kohanimenõukogul toimus 8 koosolekut, millest 6 olid e-koosolekud.

Teemad alates vanimast:

- järvede nimede kinnitamine,
- saarte nimede kinnitamine,
- kohanime Sihimadal kehtetuks tunnistamine,
- meremadala nime muutmine,
- Aiatee tänava nime küsimus,
- Saaremaal ühinevate valdade nimedest,
- haldus- ja asustusüksuste kohanimede liigisõnaga ja liigisõnata nimekirja kinnitamine,
- looduskaitsealade nimede kooskõlastamine,
- ühistranspordipeatus (Salu küla),
- Pätsavere küla taastamine,
- vooluveekogude nimede kinnitamine,
- kohanimeobjektide kolmanda tasandi liigituse tutvustus,
- kohanimeregistri põhimääruse muudatuste tutvustus,
- eksperttööde ja arenduste tellimise ülevaade,
- UNGEGN-i 28. istungi ülevaade,
- „Jaanimäe talu“, „Gate Tallinn“ ja „Pagari One“ nime küsimus,
- pühendusnime määramine (Kalju Aigro tänav),
- vaie „Side tee“ kohanime ennistamiseks,
- Ziruli talu nimi,

- Kaarma valla Põlluküla küsimus,
- Mäe tänava kohanime küsimus.

KNNil toimus kaks väljasõiduseminari.

Talvel käisime Mustjõel, kus arutati eksperttööde korraldamist, kohanimeregistri 3. tasandi liigitust, saarte ja järvenimede võrdlust, KNRI pidamise põhimääruse muudatusi ning liigisõna ärajätmise põhimõtteid.

Suvel käisime Metsajõel. Seminaril arutati vooluveekogude probleemseid nimesid ja kohanimeobjektide kolmanda tasandi liigituse korrastamist.

Otsustati: informatsioon võetakse teadmiseks.

4. Kohanimekorralduse valdkonna arengukava ülevaatamine ning täiendamine, 2015. a tööd.

Tõnis Rüütel andis ülevaate kohanimevaldkonna arengukava aastateks 2013–2017 veel täitmata punktidest.

Kohanimevaldkonna populariseerimine:

- kohanimevaldkonna populariseerimise veebikeskkonna lähteülesande koostamine ja keskkonna arendamine;
- kohanimeregistrisse kantud ametlike kohanimede tähistamine looduses. (juhendi välja töötamine);
- kohanimeteema sidumine emakeelepäevaga;
- ettepaneku tegemine kohanimepäeva tähtpäeva kalendrisse lisamiseks.

Juhendmaterjali koostamine:

- „Kuidas taastada külanime?“;
- „Kuidas taastada talu nime?“;
- kohanimede kogumise juhend;
- kohanimemääraja käsiraamat;
- kohanimevaldkonda tutvustavad artiklid Vikipeedias;
- kohanimekorralduse vaatmikud.

Kohanimede uurimistööd:

- vooluveekogude probleemsete nimede kinnitamine;
- mereosad ja madalad;
- neemed ja poolsaared;
- sood.

Andmehõive andmekogudest:

- AVKA;
- KNAB;
- ÜTRIS;
- MUINAS;
- keskkonnaregister;
- kitsendusi põhjustavate objektide register.

Andmehõive varasematelt kaartidelt ja muudest materjalidest:

- põhikaardi loodusnimed;
- ajaloolistele kaartidele kantud kohanimed digiteerimine;
- ajalooliste tänavanimede registrisse kandmine, nii et saab tänavaid vaadata koos vastavalt aastale.

Otsustati:

1. Lisada arengukava uurimistöde nimekirja riigimaanteede sillad, allikad, keskkonnaregistri (edaspidi *KKR*) üksikobjektid (puud ja kivid) ning *KKR*i kaitstavad objektid. Eksperttööde esialgne prioriteetsus:

2015. a plaanitavad kohanimealased eksperttööd

jrk	Töö	Võimalik tegija, kellele tehakse ettepanek tööde teostamiseks
1	Riigimaanteede sildade nimede eritlemine	EKI
2	Kaitsealuste objektide nimede eritlemine	EKI, Eerik Leibak, Evar Saar, Tõnu Raudsepp
3	Üksikobjektide (puud ja kivid) nimede eritlemine	
4	Allikate nimede eritlemine	Tööd teostatakse Keskkonnaministeeriumi eestvedamisel
5	Soode nimede eritlemine	

2. Lõpetada vooluveekogude nimedega seotud tööd 2015. a esimeses kvartalis.
3. Välja selgitada eksperttööde maksumus 2015. a 20. veebruariks.
4. 2015. a korraldatakse seminar, kus arutatakse täpsemalt järgmisi teemasid: kohanimeregistri arendamine (täiendatakse taotlusi); arengukavas olevate juhendmaterjalide koostamise planeerimine („Kuidas taastada külanime?“, „Kuidas taastada talu nime?“, „Kohanimed kogumise juhend“, „Kohanimeääraja käsiraamat“, „Kohanimevaldkonda tutvustavad artiklid Vikipeediasse“ ja kohanimekorralduse vaatniku koostamine).
5. Jätkub töö kohanimeobjektide kolmanda tasandi liigitusega.
6. Lahendatakse viimased probleemid vooluveekogude nimedega.

(allkirjastatud digitaalselt)

Väino Tõemets
koosoleku juhataja